

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pan Marcin Warchoł – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Tomasz Darkowski – Dyrektor Departamentu Legislacyjnego MS ; tel: (22) 52-12-423</p>	<p>Data sporządzenia: 11.10.2016</p> <p>Źródło: - inne</p> <p>Nr w wykazie prac UD 145</p>
--	---

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Działalność polegająca na udzielaniu pożyczek o charakterze lichwiarskim jest zjawiskiem, które pomimo prób ustawodawcy stanowi poważny problem społeczny. Dotychczasowe regulacje nie stanowią wystarczających narzędzi umożliwiających skuteczne zwalczanie tego procederu.

Wprowadzony na mocy tzw. ustawy antylchwiarskiej, przepis art. 359 § 2¹ Kodeksu cywilnego określał maksymalną wysokość odsetek jako czterokrotność stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego. Przepis ten został znowelizowany z dniem 1 stycznia 2016 r. na mocy ustawy z dn. 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach i laty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1830), który dostosował mechanizm ustalania wysokości odsetek maksymalnych opierając go na stopie referencyjnej w miejsce stopy lombardowej. Zgodnie z obecną treścią przepisu ich maksymalna wysokość z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne).

Przestępstwo lichwy określone zostało w art. 304 k.k. Zgodnie z jego treścią karze pozbawienia wolności do lat 3 podlega każdy, kto wyzyskując przymusowe położenie innej osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej mającej osobowości prawnej, zawiera z nią umowę, nakładając na nią obowiązek świadczenia niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnym. Przepis ten ma charakter bezskutkowy, penalizując samo zawarcie umowy, niezależnie od jej następstw w postaci dochodzenia zwrotu udzielonej pożyczki.

Do wypełnienia znamion przestępstwa konieczne jest ponadto znajdowanie się osoby w przymusowym położeniu, a sprawca musi działać umyślnie, tj. zdawać sobie sprawę z położenia pokrzywdzonego i działać w celu osiągnięcia korzyści.

Celem projektu jest zapobieżenie udzielaniu lichwiarskich pożyczek poprzez spenalizowanie samego żądania nadmiernych korzyści przez pożyczkodawcę jako świadczenia wzajemnego.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projekt przewiduje wprowadzenie penalizacji działalności lichwiarskiej sensu stricto, czyli żądania od pokrzywdzonego świadczenia wzajemnego przekraczającego określoną w przepisach wprowadzonych na mocy przedmiotowej nowelizacji wartość, przekraczającą równowartość należnych odsetek maksymalnych. W przeciwieństwie do istniejącego już dziś przestępstwa wyzysku odpowiedzialność karna ma się według projektu aktualizować w momencie żądania świadczenia, a warunkiem odpowiedzialności nie będzie wyzyskanie przymusowego położenia innej osoby. **Przewiduje się zagrożenie tego przestępstwa karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.** Odpowiednie przepisy w tym zakresie miałyby się zgodnie z projektem znaleźć w:

- ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny;
- ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny;
- ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe;
- ustawie z dnia 5 listopada 2009 o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych;
- ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Projektowana regulacja przewiduje wprowadzenie do Kodeksu karnego nowych przepisów:

- art. 115 §24; ustanawiając definicję „całkowitych kosztów udzielenia świadczenia” poprzez wskazanie że, należy przez nie rozumieć „**provizje, marże, odsetki, kary umowne, koszty usług dodatkowych, jeżeli ich poniesienie jest niezbędne do udzielenia świadczenia oraz jakiegokolwiek inne świadczenia z tytułu udzielenia świadczenia pieniężnego.**”
- art. 304 § 2 w brzmieniu: Kto, w zamian za udzielone osobie fizycznej świadczenie pieniężne, niepozostające w bezpośrednim związku z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą, żąda od niej zapłaty całkowitych kosztów udzielenia świadczenia w kwocie przekraczającej równowartość należnych odsetek maksymalnych oraz odsetek maksymalnych za opóźnienie, **podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.**

W ustawie – Kodeks cywilny, przewiduje się dodanie zapisu w brzmieniu (art. 359¹⁾):

1. Wysokość odsetek, prowizji, marż, kar umownych oraz koszt usług dodatkowych, jeżeli ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania świadczenia pieniężnego oraz jakiegokolwiek innych świadczeń z tytułu udzielenia świadczenia pieniężnego (całkowite koszty udzielenia świadczenia) nie może przekraczać równowartości należnych odsetek maksymalnych oraz odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonych od całkowitej wartości udzielonego świadczenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.
2. Koszty udzielenia świadczenia pieniężnego nie należą się w części przekraczającej całkowite koszty udzielenia świadczenia

W ustawie – Prawo bankowe, przewiduje się dodanie przepisu w brzmieniu (art. 78b ust. 1 i 2):

1. W przypadku umów kredytu i pożyczki pieniężnej zawieranych z osobą fizyczną, niepozostających w bezpośrednim związku z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą, do których nie ma zastosowania ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2014 r. poz. 1497, z późn. zm.) maksymalna wysokość prowizji, marż, kar umownych oraz koszt usług dodatkowych, jeżeli ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub pożyczki pieniężnej oraz jakiegokolwiek innych świadczeń z tytułu udzielenia kredytu lub pożyczki pieniężnej ponoszonych przez tę osobę w związku z umową, z wyłączeniem odsetek (koszty pozaodsetkowe), nie może przekraczać kwoty równej dwukrotności wysokości odsetek ustawowych, o których mowa w art. 359 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, poz. 585 i poz. 1311) liczonymi od całkowitej kwoty udzielonego kredytu lub pożyczki (maksymalne koszty pozaodsetkowe).
2. Koszty pozaodsetkowe wynikające z umowy kredytowej lub pożyczki pieniężnej nie należą się w części przekraczającej maksymalne koszty pozaodsetkowe obliczone w sposób określony w ust. 1.

Zagrożenie odpowiedzialnością karną w przypadku przekroczenia ustawowego limitu, zgodnie z projektem byłoby analogiczne – tj. karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

W ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych przewiduje się obok innych artykułów artykułu 74x w brzmieniu: „Kto, w ramach działalności prowadzonej na podstawie niniejszej ustawy, w zamian za udzielone osobie fizycznej świadczenie pieniężne, niepozostające w bezpośrednim związku z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą, żąda od niej odsetek, wynagrodzenia lub jakiegokolwiek innego świadczenia pieniężnego z tytułu udzielenia świadczenia, o łącznej wartości przekraczającej sumę należnych odsetek maksymalnych, odsetek maksymalnych za opóźnienie i należnych maksymalnych kosztów pozaodsetkowych - w przypadku świadczenia pieniężnego udzielonego na podstawie umowy, do której ma zastosowanie niniejsza ustawa, **podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.**

Dodatkowo, w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2014 r., poz. 1497 z późn. zm.), przewiduje się wprowadzenie przepisów, określających **maksymalną sumę zabezpieczenia roszczeń wynikających z umowy o kredyt konsumencki na poziomie kwoty odpowiadającej wartości udzielonego kredytu powiększonej o odsetki maksymalne dla kredytów konsumenckich obliczone od kwoty udzielonego kredytu za okres na jaki kredytu udzielono wydłużony o 12 miesięcy.** Przedmiotowe ograniczenie wysokości sumy zabezpieczenia, stosowałyby się zgodnie z projektem odpowiednio do umów spełniających warunki określone w art. 3, których przedmiotem jest udzielenie lub promesa udzielenia kredytu zawieranych przez osobę fizyczną, niezwiązanych bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, **z podmiotem niebędącym kredytodawcą lub instytucją pożyczkową. Zagrożenie odpowiedzialnością karną w przypadku przekroczenia ustawowego limitu, zgodnie z projektem byłoby analogiczne – tj. karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.**

Dodatkowo, przewiduje się dodanie art. 59i stanowiącego, że: kto wbrew ograniczeniom dotyczącym wysokości sumy zabezpieczenia, określonym w art. 41a, zaspokaja roszczenie z przedmiotu zabezpieczenia, w sposób, który powoduje poniesienie przez kredytobiorcę szkody o wysokości powyżej 10.000 zł, **podlega karze pozbawienia wolności do lat 5.**

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Przestępstwo lichwy zostało wprowadzone do przepisów karnych następujących państw europejskich takich jak Dania, Słowenia, Finlandia, Rumunia, Łotwa, Malta, Czechy, Belgia, Austria, Niemcy, Portugalia, Słowacja, czy Włochy. W Wielkiej Brytanii zwalczanie jest nakierowane natomiast na udzielanie pożyczek bez licencji.

Rozwiązania karnoprawne różnią się jednak między sobą znacznie zarówno co do znamion jak i wysokości kar. W niektórych państwach w ramach znamion mieści się element subiektywny - tj. ciężkiego położenia pożyczkobiorcy.

Przykładowo w Niemczech wyzysk uregulowany jest w art. 291 STGB jako uzyskanie nadmiernych korzyści w wyniku braku doświadczenia, wykorzystania trudnej sytuacji finansowej, słabszego osądu sytuacji. Ustawodawca niemiecki nie posłużył się kryterium odsetek maksymalnych, ale orzecznictwo sądów niemieckich doprecyzowuje, że odsetki lichwiarskie to w przybliżeniu odsetki których stopa przewyższa o 12 % odsetki rynkowe. W typie

podstawowym przestępstwo wyzysku zagrożone jest karą do 3 lat pozbawienia wolności. W typie kwalifikowanym, gdy np. czyn spowoduje u pokrzywdzonego szczególne pogorszenie sytuacji finansowej lub gdy czyn jest popełniany jest w celu osiągnięcia stałego źródła dochodu czyn zagrożony jest karą do 10 lat pozbawienia wolności.

W Austrii przestępstwo lichwy określone jest w § 154 austriackiego kodeksu karnego. Przepis ten zawiera element subiektywny, w postaci trudnego położenia i przewiduje zagrożenie karą w typie podstawowym do 3 lat pozbawienia wolności. W typie kwalifikowanym, gdy sprawca uczynił z lichwy stałe źródło przychodu zagrożenie wynosi od 6 miesięcy do lat 5 pozbawienia wolności.

We Francji kwestię lichwiarskich pożyczek reguluje art. 313-3 i kolejne francuskiego Kodeksu Konsumenckiego. Pożyczką lichwiarską jest pożyczka, której wartość realnej stopy procentowej (wliczając w to wszelkie prowizje i opłaty) przekracza o 1/3 wartość przeciętnej stopy procentowej z poprzedniego kwartału przewidzianej dla podobnych pożyczek udzielanych przez instytucje finansowe. Żaden element subiektywny nie jest przewidziany przez ustawodawcę francuskiego. Odpowiedzialność karną za udzielanie pożyczek lichwiarskich lub czerpanie korzyści z takich pożyczek w dowolny sposób, przewiduje art. 313-5 kodeksu, zgodnie z którym górne zagrożenia kara za ten czyn to 2 lata pozbawienia wolności lub 45 tys. euro kary.

W Belgii pobieranie odsetek powyżej wartości legalnych odsetek maksymalnych przewiduje art. 494 belgijskiego kodeksu karnego. W przypadku znacznej różnicy w stosunku do odsetek maksymalnych element subiektywny jest znacznie zredukowany.

W USA przestępstwem federalnym zagrożoną karą do 20 lat pozbawienia wolności jest udzielanie lub egzekwowanie pożyczek o wysokości odsetek przewyższającej odsetki maksymalne regulowane przez prawo stanowe. Definicję tego przestępstwa wprowadziła ustawa RICO o zwalczaniu przestępczości zorganizowanej (18 U.S. Code § 51 pkt 6 lit B, zakaz przewiduje §1962, a zagrożenie karne § 1963).

Zgodnie z Kanadyjskim Kodeksem Karnym przestępstwem zagrożonym co do zasady karą do 5 lat pozbawienia wolności jest pobieranie odsetek od pożyczki o stopie procentowej powyżej 60 % rocznie (R.S.C. 1985, c. C-46, art 347).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Instytucje pożyczkowe udzielające pożyczek osobom fizycznym.	Brak możliwości oszacowania liczby podmiotów (podmioty pożyczkowe nie podlegają nadzorowi, brak jest zatem wiarygodnych danych statystycznych).		Wprowadzenie penalizacji działalności lichwiarskiej sensu stricto, czyli żądania od pokrzywdzonego świadczenia wzajemnego przekraczającego określoną w tym przepisie wartość przekraczającą równowartość należnych odsetek maksymalnych.
Banki, oddziały banków zagranicznych i oddziały instytucji kredytowych oraz instytucje kredytowe prowadzące działalność transgranicznie.	961	Rejestr podmiotów sektora bankowego KNF.	Nowy przepis Kodeksu karnego uznaje za przestępstwo - zagrożone karą od 3 miesięcy do 5 lat więzienia – żądanie spłaty pożyczki, której oprocentowanie (liczone łącznie z przewidzianymi w umowie karami, opłatami, prowizjami czy odsetkami za zwłokę) przekracza dopuszczalną wysokość odsetek, czyli stawkę odsetek maksymalnych. Ta maksymalna stawka ma zastosowanie do odsetek lub innych świadczeń, związanych z udzieleniem pożyczek cywilnych osobom fizycznym jeżeli nie pozostają one w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Analogiczne rozwiązania przewidziano na gruncie ustawy – Prawo bankowe (art. 170a) oraz ustawy o kredycie konsumenckim (art. 59h), z uwzględnieniem specyfiki regulowanych kwestii – poprzez określenie maksymalnej wysokości legalnego żądania.

Osoby fizyczne korzystające z pożyczek/kredytów.	Brak możliwości oszacowania liczby.		Nowy przepis Kodeksu karnego uznaje za przestępstwo - zagrożone karą od 3 miesięcy do 5 lat więzienia – żądanie spłaty pożyczki, której oprocentowanie (liczone łącznie z przewidzianymi w umowie karami, opłatami, prowizjami czy odsetkami za zwłokę) przekracza dopuszczalną wysokość odsetek, czyli stawkę odsetek maksymalnych. Ta maksymalna stawka ma zastosowanie do odsetek lub innych świadczeń, związanych z udzieleniem pożyczek cywilnych osobom fizycznym jeżeli nie pozostają one w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Analogiczne rozwiązania przewidziano na gruncie ustawy – Prawo bankowe (art. 170a) oraz ustawy o kredycie konsumenckim (art. 59h), z uwzględnieniem specyfiki regulowanych kwestii – poprzez określenie maksymalnej wysokości legalnego żądania.
--	-------------------------------------	--	---

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie informacji Publicznej na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości, stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, pc 1414, z późn. zm.) oraz zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały NR 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. - Regulamin Pracy Ministrów (M.P. poz. 979) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

W ramach konsultacji publicznych i opiniowania projekt zostanie przekazany do: Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Rzecznika Finansowego, Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszenia Sędziów „Themis”, Krajowej Rady Radców Prawnych, Naczelnej Rady Adwokackiej, Business Centre Club, Krajowej Izby Gospodarczej, Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”, Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych, oraz Prezesów wszystkich Sądów Apelacyjnych.

Wyniki konsultacji zostaną omówione po ich zakończeniu.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2016 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródła finansowania

Niniejszy projekt nie powoduje skutków budżetowych.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2016 r.)	duże przedsiębiorstwa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	<p>Znamiona czynu z art. 304 k.k. zostały określone w sposób dostosowujący ten przepis przede wszystkim do warunków panujących na rynku konkurencyjnym przy założeniu autonomii woli stron. Ustawodawca nie dokonał zróżnicowania poziomu ochrony w zależności, od tego czy pokrzywdzony jest przedsiębiorcą, czy konsumentem. Tymczasem, poziom świadomości potencjalnych zagrożeń wśród tych grup uczestników obrotu prawnego jest różny. Oferenci tego rodzaju pożyczek wobec konsumentów wykorzystują swoją pozycję i zjawisko asymetrii informacji. Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą dokonują natomiast bardziej świadomej oceny ryzyka. Nawet bardzo wysokie koszty takiej pożyczki przy sprzyjających warunkach mogą zostać w całości pokryte z osiągniętych przychodów i w ogólnym rachunku ekonomicznym przedsiębiorstwo może wykazać zysk ekonomiczny. W stosunku do konsumenta taka możliwość jest raczej wykluczona.</p> <p>Z tego względu, o ile w stosunku do przedsiębiorcy uzasadnione jest uzależnienie kryminalizacji od elementów subiektywnych związanych z oceną jego aktualnego położenia, to w przypadku konsumentów znamiona czynu powinny być określone z zastosowaniem czynnika obiektywnego.</p> <p>W szczególności wątpliwości budzi oferowanie pożyczek lichwiarskich osobom starszym lub niedoświadczonym, których sytuacja materialna jest trudna. Projektowany przepis pozwoli na wyeliminowanie problemów dowodowych związanych z elementem subiektywnym obecnym w art. 304 k.k. polegających na wykazaniu dlaczego takie osoby znajdują się w przymusowej sytuacji.</p>						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	
--	--

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☒ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.		☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
Komentarz:		
9. Wpływ na rynek pracy		
Projektowane regulacje nie oddziałują na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ inne: bezpieczeństwo finansowe osób fizycznych.	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Projekt ma na celu zabezpieczenie osób fizycznych, w szczególności osób starszych lub niepełnych, których sytuacja materialna jest trudna a którym oferowane są pożyczki na rażąco niekorzystnych warunkach, tzw. „lichwiarskie”. Projektowany przepis pozwoli na wyeliminowanie problemów dowodowych związanych z elementem subiektywnym obecnym w art. 304 k.k. polegających na wykazaniu dlaczego takie osoby znajdują się w przymusowej sytuacji.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Przewiduje się wejście w życie projektu po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
-		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
-		